

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Четвърта извънредна сесия

32. заседание

София, понеделникъ, 30 декемврий 1918 година.

(Открито отъ подпрѣдседателя д-ръ И Момчиловъ въ 4 ч. и 10 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Отъ 242 народни прѣдставители има разписани 222. Има нужното число присѣтствующи. Обявявамъ засѣданието за открито.

(По списъка отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Константинъ Апостоловъ, Щерю Атанасовъ, Георги Генковъ, Иванъ Гешовъ, Юрданъ Дечевъ, Гочо Димовъ, Станчо Донеъ, Георги Кирковъ, Тодоръ Лукановъ, Христо Марковски, Александъръ Механджийски, Александъръ Недевъ, Кръстю Пастуховъ, д-ръ Василь Радославовъ, Коста Сидеровъ, Иванъ Симеоновъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Таятъ х. Хюсеиновъ, Коста Ципорановъ, и Юрданъ Юрдановъ)

Съобщавамъ на Народното събрание, че е постѣпило къмъ г. министра на народната просвѣта питане отъ народния прѣдставителъ г. Петъръ Пешевъ, съ което моли г. министра да му отговори, кои сѣ причинитѣ, по които Университетътъ е билъ закрытъ прѣзъ изтеклия семестъръ. Това питане на г. Пешева ще се изпрати на надлежащия министъръ, съ молба да отговори.

Слѣдъ това минаваме къмъ разглеждане въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

На пръвъ дневенъ редъ е първо четене на законопроекта за плащане на дневни пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ въ държавнитѣ мини и за плащане пенсионнитѣ удържки на работницитѣ при сѣщитѣ мини.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЪ

къмъ законопроекта за плащане на дневни пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ въ държавнитѣ мини и за плащане пенсионнитѣ удържки на работницитѣ при сѣщитѣ мини.

„Г. г. народни прѣдставители! Слѣдъ узаконяването доплащането още на $\frac{1}{8}$, респективно на още $\frac{2}{8}$ дневни пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ по вѣдомството на Главнитѣ дирекции за желѣзницитѣ и пристанищата и на постройкитѣ на сѣщитѣ, както и на тия по Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, държавата трѣбва да изпълни дълга си и въ това отношение и къмъ друга една категория държавни служители, тия при държавнитѣ мини, чиято служба е тѣсно свързана съ експлоатацията на нашитѣ държавни желѣзници. Чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ при

тия мини прѣзъ тая война работиха съ не по-малко себеотрицание и чувство на дългъ, отколкото нашитѣ желѣзничари и телеграфо-пощенски чиновници, на тѣхъ се дължи главно, че нашитѣ желѣзници можаха да функциониратъ редовно прѣзъ тая война и се избѣгна всѣкаква катастрофа при обслужване армиитѣ на фронта и населението въ вѣтрѣшността на страната, защото, чрѣзъ неморимия си трудъ, тия държавни служители осигуриха горния сервизъ, и страната съ нужното гориво, липсата на което, при изолираността, при която бѣше попаднала страната слѣдъ обявяването на войната, щѣше да бѣде сѣдбоносно за съществуването ѝ. Нашето минно дѣло изпълни достойно своята задача прѣзъ врѣме на войната, то, редъ е на държавата да признае заслугитѣ на служащитѣ му и да имъ даде нуждитѣ срѣдства за прѣживѣване, както това се извърши вече по отношение желѣзничаритѣ, чиято служби сѣ сходни и се допълнятъ съ тия на нашитѣ миньори. Това настоящиятъ законопроектъ именно цѣли да постигне.

„Освѣтъ дневнитѣ пари, съ настоящия законопроектъ се цѣли да се задоволи и едно друго справедливо искане на нашето държавно минно работничество, а именно да се поеме отъ държавата плащането на пенсионнитѣ удържки отъ заплатитѣ на работницитѣ въ нашитѣ държавни каменовжглени мини. Тия удържки за минало врѣме и за въ бѣдаще трѣбва да се удържатъ съгласно послѣдното измѣнение на закона за пенситѣ, съ което, между другото, се допустна пенсиониране и на държавни работници. Удържането на тия суми отъ заплатитѣ на нашитѣ минни работници, особено въ сегашнитѣ трудни врѣмена, при огромното посѣжпване на живота, ще влоши много икономическото положение на нашия рудничаръ и ще го изкушава да напусне своята професия, което съ всѣкакви срѣдства трѣбва да се избѣгне. Наопаки, трѣбва да се направи всичко възможно за привлечане повече работници къмъ тоя тъй важенъ отрасълъ на нашия поминѣкъ — минната промишленостъ.

„Изплащането на дневнитѣ пари и на пенсионнитѣ удържки се намѣри за най-цѣлесъобразно да се извършва отъ частъ на приходитѣ на нашитѣ държавни каменовжглени мини, като за цѣльта се учрѣдява и специаленъ за това фондъ подъ управлението на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Начинътъ на упражняването на тоя фондъ, както и на прилагането на настоящия законъ изобщо се прѣдвижда да стане съ правилникъ, издаденъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда.

„Съ цѣль да се привлѣкатъ повече работници въ нашитѣ държавни каменовжглени мини, положението въ които поради липса на такива, особено на постоянни работници, може да стане застрашително за нашата национална сигурност, въ законопроекта е прокарано положението, че отъ прѣдвиденитѣ въ него облиги ще се ползуватъ само тия работници въ нашитѣ държавни мини, които законътъ завари на работа въ тѣхъ, или които, въ опрѣдѣленъ отъ министра на търговията, промишлеността и труда срокъ, постѣпятъ на работа въ тия мини

„Прѣдъ видъ спѣшността на задачата, която се цѣли да се постигне съ прѣдставения законопроектъ, моля ви, г. г. народни прѣдставители, да го разгледате и одобрите.

Гр. София, 14 декемврий 1918 година.

„Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Янко Сакжзовъ

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за доплащане дневни пари на чиновниците, служащите и работниците въ държавнитѣ мини и за плащане пенсионнитѣ удържки на работниците при сжщитѣ мини

„Чл. 1. На всички чиновници, служащи и работници въ държавнитѣ мини да се доплатятъ дневни пари, още по една пета отъ дневната имъ заплата за врѣмето отъ 10 септемврий 1915 г. до 19 ноемврий 1916 г. включително и още по двѣ пети отъ сжщата заплата за врѣмето отъ 20 ноемврий 1916 г. до 1 ноемврий 1918 г. независимо отъ получаванитѣ пѣтни и дневни пари по смѣтка или други възнаграждения.

„Чл. 2. Разрѣшава се да се изплащатъ отъ държавата пенсионнитѣ удържки на работниците при държавнитѣ мини за минало врѣме, както и за въ бждаще.

„Чл. 3. За изплащане дневнитѣ пари и пенсионнитѣ удържки по чл. чл. 1 и 2 отъ настоящия законъ се създава подъ управлението на Министерството на търговията, промишлеността и труда, единъ специаленъ фондъ, за образуването на който ще се удържатъ по 10 лева отъ стойността на всѣки продаденъ тонъ каменни вжглища отъ държавнитѣ каменовжглени мини.

„Чл. 4. Отъ облагитѣ на настоящия законъ ще се ползуватъ само тия работници при държавнитѣ мини, които законътъ завари на работа въ послѣднитѣ, или които, въ опрѣдѣленъ отъ министра на търговията, промишлеността и труда срокъ, постѣпятъ на работа въ сжщитѣ и които се подчиняватъ напълно на наредбитѣ отъ управлението на минитѣ.

„Слѣдуюмитѣ се дневни ще се получаватъ отъ фонда мѣсечно срѣщу всѣки изработенъ въ бждаще мѣсець. Тѣй сжщо ще се изплащатъ и пенсионнитѣ удържки.

„Чл. 5. За прилагането на настоящия законъ ще се издаде специаленъ правилникъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Георги Димитровъ.

Г. Димитровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Законопроектътъ, съ който г. Сакжзовъ сезира Народното събрание, идва да удовлетвори двѣ отъ важнитѣ искания на работницитѣ-рудничари въ нашата страна: първо, изплащане допълнителнитѣ дневни пари отъ началото на войната до 1 ноемврий 1918 г. и, на второ мѣсто, поемане отъ държавата пенсионнитѣ удържки на работницитѣ въ държавнитѣ мини. Това сж двѣ отъ 10-тѣ искания, важни и сжщестени, които бидоха формулирани отъ една специална комисия на работническия рудничарски съюзъ прѣдъ г. Сакжзова, като министъръ на търговията, промишлеността и труда. Правителството, въ лицето на г. Сакжзова, дава допълнителни дневни пари въ размѣръ $\frac{1}{5}$ за извѣстено врѣме и въ размѣръ на $\frac{2}{5}$ за останалото врѣме прѣзъ войната, тѣй както това се направи по-рано още съ желѣзничаритѣ у насъ, направи се скоро, сега, още въ тая сесия, съ телеграфо-пощенскитѣ служащи, съ желѣзничаритѣ и другитѣ служащи при Главната дирекция на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ и при Дирекцията за постройка на желѣзницитѣ.

Но ние бихме се запитали, г. г. народни прѣдставители, първо, защо именно сега тѣй късно се внася единъ подобенъ законопроектъ, който урежда положението на работницитѣ въ държавнитѣ мини по отношение на тѣхнитѣ дневни пари, когато се знае, че рудничаритѣ имаха това право да получатъ дневни пари въ размѣръ увеличенъ, тѣй както и желѣзничаритѣ, много отдавна? Тѣ бидоха причислени къмъ Щаба на дѣйствующата армия, тѣй както желѣзничаритѣ. Непонятно бѣше защо правителството,

уреждайки въпроса за плащане въ увеличенъ размѣръ дневни пари за желѣзничаритѣ, не направи своеврѣменно и отдавна още сжщото това и съ рудничаритѣ въ мината „Перникъ“ и въ другитѣ държавни мини.

Х. Бояджиевъ: По-добрѣ късно, отколкото никога.

Г. Димитровъ: Но, г. г. народни прѣдставители, правителството не само късно се явява да уреди въпроса съ дневнитѣ пари на работницитѣ отъ държавнитѣ мини, но то, въ лицето на г. Сакжзова, съ този законопроектъ го рѣшава неправилно и неблагоприятно за работницитѣ отъ държавнитѣ мини. Дневнитѣ пари, споредъ законопроекта, ще бждатъ платени отъ единъ специаленъ фондъ, образуванъ отъ по 10 л. на всѣки изработенъ тонъ вжглища отъ държавнитѣ мини. Но, г. г. народни прѣдставители, плащането, слѣдователно, на дневнитѣ пари на работницитѣ въ държавнитѣ мини се поставя въ зависимостъ отъ постѣпленията, които би ималъ този фондъ, постѣпления тѣй случайни, постѣпления, които ще има отъ производството на вжглищата. Докато дневнитѣ пари за желѣзничаритѣ, за телеграфо-пощенскитѣ служащи, всички тия държавни служащи, които получаватъ въ увеличенъ размѣръ дневни пари, ще бждатъ платени отъ държавното съкровище, отъ военнитѣ кредити наведнжжъ, за рудничаритѣ въ мината „Перникъ“ и въ другитѣ държавни мини г. Сакжзовъ прѣдлага на Събранието да бждатъ платени въ единъ срокъ отъ 3 години най-малко, защото ежемѣсечно ще бжде плащана съотвѣтната частъ дневни пари за изминало врѣме. И понеже три години продължава войната, три години врѣме има, за което трѣбва да се платятъ дневни пари, то трѣбва да се прѣдполага, че три години занапрѣдъ работницитѣ отъ мината „Перникъ“ и отъ другитѣ държавни мини трѣбва да чакатъ да получатъ допълнителното възнаграждение отъ дневни пари за изминалитѣ три години. Азъ бихъ запиталъ г. Сакжзова, какво разумно основание той ще намѣри да направи тази разлика между рудничаритѣ, отъ една страна, и желѣзничаритѣ и телеграфо-пощенскитѣ служащи, отъ друга страна? Дали въ това отношение положението на работницитѣ отъ мината „Перникъ“ и въ другитѣ държавни мини е по-добро, че да могатъ тѣ да чакатъ да получатъ тия дневни пари три години по-късно, отколкото останалитѣ държавни служащи, или въ това, че тѣ по-малко работа сж свършили на държавата прѣзъ врѣме на войната и, слѣдователно, по-малко заслужаватъ да бждатъ възнаградени отъ другитѣ? Ние бихме чакали този отговоръ, защото не сжществува, г. г. народни прѣдставители, абсолютно никакво основание да се прави тази разлика между едната и другата категория държавни служители. Ако г. Сакжзовъ, ако правителството биха казали, че правятъ тази разлика именно за рудничаритѣ, съ цѣль да ги задържатъ на работа въ минитѣ щатъ-нещатъ най-малко въ течение на три години, то бихме питали: защо не приложиха това и къмъ желѣзничаритѣ, защо не приложиха това и къмъ телеграфо-пощенскитѣ служащи? Очевидно е, че срѣдството да се задържатъ работницитѣ-рудничари на държавна служба е неефекасно, то е недостатъчно, то е лошо, пакостно, то би дало тѣкмо обратни резултати въ извѣстни случаи. А има срѣдство, чрѣзъ което държавната мина „Перникъ“, както и другитѣ държавни мини, биха могли да иматъ достатъчно персоналъ — то е подобрене положението на работницитѣ тамъ и удовлетворение на ония искания, които г. Сакжзовъ има въ своята папка, министерството ги има много отдавна, още отъ врѣмето на г. Бакалова, като министъръ на труда, искания наложителни, искания основателни, искания неизбѣжни, искания, безъ които не може да има редовно и успѣшно производство и работа въ Пернишката мина. Колко е тежко положението въ мината „Перникъ“, г. г. народни прѣдставители, и въ другитѣ държавни мини и колко бѣ тежко прѣзъ течение на тритѣ години на войната, бихте могли да си съставите понятие само отъ нѣколко примѣра, отъ нѣколко факта, които бихъ посочилъ въ послѣдствие на народното прѣдставителство.

Цѣли три години непрѣкъснато работницитѣ отъ мината „Перникъ“, като милитаризирани, работиха безъ всѣкаква почивка, безъ всѣкакъвъ отдихъ, ежедневно, постоянно, дееночно по 10 часа работа въ подземията и по 2-3 часа най-малко за голѣма маса работници, които работятъ въ мината, употребявани въ пѣтъ за отиване въ селото, дѣто живѣятъ и за връщане отъ селото въ мината, дѣто трѣбва да работятъ, работейки, по този начинъ, при крайно неблагоприятни условия. Нашата мина „Перникъ“, единствената голѣма държавна мина, отъ която се очаква да продоло-

ствува цялата страна съ вжглища — вжглища за желѣзницитѣ, за индустрията, за всички цѣли на стопанския животъ — тая Пернишка мина е примитивно инсталирана: работниците трѣбва да работятъ всички съ рѣка, нѣма пробивни машини, нѣма машини за подкопаване, каквито въ другитѣ мѣста удесеториватъ производителността на работнишкия трудъ. При такива условия трѣбване три години непрѣкъснато да работятъ пернишкитѣ работници. Изтощени до крайност, когато настѣпи демобилизацията, се започна едно масово напускане на работниците отъ тази мина. Какво прави Министерството на труда въ случая, да задоволи работниците, да увеличи тѣхното число? То дава обявления въ вѣстниците. Всички вѣстници публикуваха обявление, че се търсятъ работници за мината „Перникъ“. Най-популярно обявление стана това. Но азъ трѣбва да кажа, г. г. народни прѣдставители, че досега нито единъ сериозенъ работникъ не се е отзовалъ на тия обявления.

А. Цанковъ: Защото нѣма вече тѣснѣции въ мината „Перникъ“. Днесъ въ мината „Перникъ“ има 4 хиляди работници.

Г. Димитровъ: Вие не знаете положението въ мината „Перникъ“, защото не сте стѣпили тамъ, г. Цанковъ. Почекайте!

А. Цанковъ: Производството е повече отъ 1.600 тона дневно, въпрѣки вашитѣ агитации.

Г. Димитровъ: Почекайте! Вие не знаете какво говорите, г. Цанковъ. Азъ бихъ желалъ работниците въ мината „Перникъ“ да чуятъ тия Ваши думи.

А. Цанковъ: Ще ги чуятъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля, г. Цанковъ.

Г. Димитровъ: Истината, г. г. народни прѣдставители, която трѣбва да се знае, защото постоянно се атакуватъ работниците въ държавнитѣ мини, е, че вжглища нѣма достатъчно. Тѣзи атаки се отнасятъ и къмъ нашата партия, която има подъ свое влияние работници въ мината „Перникъ“. Истината е, че тия обявления не дадоха никакъвъ резултатъ, защото работниците не отиваха да работятъ при такива адски условия, каквито сѣхъ условията въ мината „Перникъ“; че тамъ трѣбватъ значителни подобрения, за да могатъ да се привлѣкатъ добри сили на работа. Нѣщо повече: избѣгаха много работници, които сега, подъ влияние на работническата организация, се връщатъ полека-лека и се увеличава производството.

А. Цанковъ: Слѣдъ като агитирахте за саботаждъ, за обструкция, даже въ вѣстника ви бѣше срамъ да пишете, че на васъ се дължи увеличението на производството. Толкова безочливостъ само у васъ може да има!

Г. Димитровъ: Вие нищо не знаете! Директорътъ на мината „Перникъ“, неговитѣ инженери, биха могли публично да Ви изобличатъ като лъжецъ.

А. Цанковъ: Въпрѣки вашитѣ агитации, работниците идатъ, работятъ добръ, и производството се увеличава — затуй ви боли.

Г. Димитровъ: А управлението на мината „Перникъ“ ще ви каже, както е казало на г. Сакжзова, като министъръ на труда, че благодарение на рудничарската организация въ Перникъ се увеличи числото на работниците, които работятъ тамъ, и благодарение на нова увеличение на работниците, поради влияние на организацията, се увеличи производството отъ 500 тона на 1.300 до 1.600 тона дневно.

А. Цанковъ: Тѣй, но въпрѣки васъ.

Г. Димитровъ: Не въпрѣки насъ, а благодарение на насъ.

А. Цанковъ: Благодарение на васъ ли? Вие, които отивате да ги подклаждате, да ги карате да правятъ стачка, за да обричатъ на гладъ България!

Г. Димитровъ: Вие обричате на гладъ България — вашиятъ министъръ, който не иска да удовлетвори исканията на работниците. Задачата на вашия министъръ на труда, задачата на правителството е да задоволи основа-

телнитѣ искания на работниците, за да нѣма опасностъ отъ никаква стачка днесъ.

А. Цанковъ: А сега защо говорите? Само за да правите обструкция и на амнистията, и на това прѣдложение, за да не се приеме, та да демагогствувате относително? Вие искате да осуетите и това прѣдложение.

Г. Димитровъ: Защо правите разлика между рудничари и желѣзничари?

Кажете! Ето — вашиятъ министъръ трѣбва да отговори.

А. Цанковъ: Защо правите обструкция сега?

Г. Димитровъ: Вие правите обструкция сега, азъ не я правя. Седнете тамъ и мълчете!

Х. Кабакчиевъ: (Къмъ А. Цанковъ) Буржоазни псета сте — нищо друго

Г. Димитровъ: Азъ искамъ да установя, г. г. народни прѣдставители, за тия, които се интересуватъ отъ положението на мината „Перникъ“, . . .

(Скарване между Х. Кабакчиевъ и К. Лулчевъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля ви се, г-да!

Г. Димитровъ: . . . азъ искамъ, г. г. народни прѣдставители, да установя, че мината „Перникъ“, най-големата държавна мина, благодарение на една извънредно тежка експлоатация на работническия трудъ, благодарение на туй, че условията не се подобриха бързо, както налагаха нуждитѣ на изтощени работници, достигна дотамъ, че да се намали производството ѝ бѣше единъ неизбѣженъ резултатъ. Повдигане на производството, неговото увеличение се дължи на привлѣчането работниците, които бѣха напуснали при демобилизацията работата си въ мината отъ една страна, и, отъ друга страна — на въздѣйствието на организацията да работятъ по-усилено, съ огледъ на удовлетворение исканията имъ отъ правителството. Това е истината. А тамъ има 2.200 работници свободни, не войници, и около 1.500 войници. Това сѣхъ 3.700 души работници.

А. Цанковъ: Сега сѣхъ 4 хиляди.

Г. Димитровъ: По-рано бѣха 5 хиляди.

А. Цанковъ: Въпрѣки вашитѣ агитации, увеличили се на 4 хиляди.

Г. Димитровъ: По-рано бѣха 5 хиляди души, но напускаха постоянно, и трѣбваше усилия да се употребятъ, за да се привлѣкатъ, за да дойдатъ да работятъ. И азъ бихъ обрналъ вниманието на г. министра на труда, че тия 1.500 души войници, млади, които сега работятъ тамъ и които утрѣ могатъ да бѣдатъ увеличени на двѣ и три хиляди — взети сѣхъ мърки да бѣде увеличавано тѣхното число — голѣмата частъ отъ тия войници, млади, защото сѣхъ неопитни въ работата и защото иматъ войнишко положение, третиратъ се като войници, прѣдставляватъ за мината само единъ баластъ и могатъ да даватъ извънредно малко производство. Това могатъ да ви кажатъ всички ония, които познаватъ Пернишката мина много добръ. Вмѣсто да се увеличава числото на войниците, Рудничарскиятъ съюзъ иска да се удовлетворятъ исканията на работниците въ мината „Перникъ“, за да се привлѣкатъ силни, здрави и способни за работа работници, за да имате три хиляди души работници, съ производство 1.600 до 2.000 тона дневно. Иначе, ще се увеличава числото на войниците, ще имаме единъ голѣмъ баластъ въ мината, а производството нѣма да бѣде достатъчно значително. Азъ съмъ длъженъ да подчертая, прѣди да свърша, че това е именно единственото сигурно срѣдство за задържането на персонала, работниците, които сега работятъ въ Пернишката мина и за увеличаването имъ съ квалифицирани професионални и способни за работа работници. Много се мамятъ тѣзи, които заобикалятъ г. Сакжзова, неговитѣ съвѣтници отъ тая страна (Сочи групата на широкитѣ социалисти), като мислятъ, че би могло съ дребни отстъпки отъ страна на правителството въ този моментъ да се заглавикатъ работниците въ мината „Перникъ“, а въ сѣщото врѣме, опирайки се на англо-френскитѣ войски и власти, да се смаже организацията на работниците. (Възражение отъ широкитѣ социалисти) Този скандалъ нѣма да бѣде осъщественъ. Съ заплашването за

сждене и осждане на работниците нѣма да се постигне нищо.

А. Цанковъ: Демагогствувате тукъ безобразно! Вие не знаете ли, че България е окупирана отъ англо-френски войски?

Г. Димитровъ: Вие се опирате на тѣхъ, вие ги търсите, вие се криете задъ тѣхъ.

А. Цанковъ: Вие не знаете ли, че г. Сакжзовъ Ви е спасилъ отъ френски воененъ сждъ?

Г. Димитровъ: И съмъ даденъ подъ сждъ отъ вашето правителство. Г. Сакжзовъ ме е прѣдалъ на сждъ за една рѣчь, държана въ мината „Перникъ“.

А. Цанковъ: Безобразникъ! Г. Ляпчевъ Ви освободи отъ затвора.

Г. Димитровъ: Защото е справедливо.

А. Цанковъ: И то по човѣшко състрадание, а не заради хубавата ти физиономия, за да дойдешъ тукъ да псувашъ.

Г. Димитровъ: Тъкмо сега вашето правителство е поискало даването ми подъ сждъ за една рѣчь въ Перникъ. Ето, документитѣ сж въ джоба ми. Срамъ, позоръ, безчестници!

А. Цанковъ: Правителството моли френскитѣ власти да не Ви прѣдаватъ на военния сждъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Г. Димитровъ: Криете се задъ гърба имъ, за да задушите най-силната организация въ България, отъ която трѣпирете.

А. Цанковъ: Ако тази вие най-силната организация, отъ 50 човѣка, халалъ да ви сж всички.

Г. Димитровъ: Азъ не говоря за крикуни като Цанковъ, но за правителството и за народното прѣдставителство, че ако тамъ се прибѣгне къмъ насилие, стачката е неизбежна, въпрѣки всички власти. Това да го знаете.

А. Цанковъ: Вие проповѣдвате стачка въ Перникъ. Съ файтонъ отидохте въ Перникъ да агитирате за стачка.

Г. Димитровъ: Сжденето и осждането ще ожесточи работниците и ще докара до спирането на производството.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Азъ Ви моля да не говорите за стачка, защото ще вземете много голѣма отговорностъ съ това.

Г. Димитровъ: Азъ нося отговорностъ, но и Вие ще носите отговорностъ слѣдъ това публично прѣдупрѣждение.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: За стачка не говорете.

Г. Димитровъ: Зависи отъ васъ.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Зависи и отъ васъ.

Г. Димитровъ: Ние правимъ това, което зависи отъ насъ.

Х. Кабакчиевъ: Г. Ляпчевъ праща тамъ англо-френски войски. Вие вършите прѣдизвикателства. Вие пращате тамъ команди, полковници и генерали.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Силно звъни)

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Моля, недѣйте замѣсва други въ вашитѣ работи. Ако вземете така да плѣщите, ще стане много лошо.

Х. Кабакчиевъ: Вие си служите съ чужди войски противъ българския народъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Вие ще ги доведете съ вашето поведение.

Г. Димитровъ: Ако азъ вземамъ думата, правя го, за да прѣдупрѣдя правителството отъ заблуждението, въ което може да изпадне въ желанието си съ груба сила, както сж навикнали всички правителства, да се разправи съ работническитѣ маси. Това въ Перникъ нѣма да помогне. Това въ днешно врѣме никѣдъ не помага, то дава тъкмо обратни резултати. Е добръ, ако тамъ би се спрѣло производството

и се дойде до стачка, вие бихте могли да осждите Георги Димитровъ за втори и трети пѣтъ, но въглица нѣма да имате. Туй трѣбва да го кажа публично, за да снемемъ всѣкаква отговорностъ отъ себе си.

К. Лулчевъ: Нѣма да снемете отъ себе си отговорността. Вие сте отговорни, защото агитирате.

Г. Димитровъ: На г. Сакжзовъ още на 8 декемврий му се депозираха работническитѣ искания отъ една комисия.

А. Цанковъ: Една комисия бѣше дошла и се издѣйствува, което можеше. Кѣдѣто отидемъ и направимъ нѣщо, наготово ще дойдете вие.

Г. Димитровъ: Г. Сакжзовъ обѣща да изпълни тѣзи искания, които е възможно да бждатъ изпълнени. Но отъ 8 декемврий до 30 декемврий, въпрѣки нашето подканване и искане лично отъ г. Сакжзова, отъ името на правителството и министерството да отговори писмено и да каже ясно и открито на работниците отъ мината „Перникъ“: „Държавата приема еди-кои искания и тѣ ще лѣгнатъ въ основата на вашитѣ отношения съ нея“, този отговоръ писменъ и категориченъ до днешния моментъ нѣмаме. А тамъ се внася раздражение отъ тази неясностъ въ положението. Г. Сакжзовъ мисли, че може да не признае работническата организация, ако не желае да отговори. Неговиятъ другаръ по мѣсто сега, г. Ляпчевъ, въ 1909 г., още прѣди 10 години близо, безъ да има претенциитѣ да бжде нѣкакъвъ социалистически министъръ, защото никой пѣтъ не е желалъ да бжде такъвъ, за разлика отъ г. Сакжзова, г. Ляпчевъ ще си спомни много добръ, че на подобни искания отъ рудничарския синдикатъ отговори тогава официално отъ името на министерството и правителството, че това и това може да се направи, а това и това се отлага за еди-кога си. Ние съ правителството третирахме като признатъ легаленъ законенъ органъ отъ името на работниците. Прѣди него г. Геннадиевъ, като министъръ на търговията, промишлеността и труда, бѣше направилъ сжщото. Трѣбваше да доживѣемъ, да дочакаме на това мѣсто да седне единъ ужъ социалистически министъръ, за да отрече правото на сжествуване на такава една работническа организация.

К. Лулчевъ: Той даде отговоръ на работниците, а на васъ, които агитирате за стачка, нѣма да даде отговоръ.

Г. Димитровъ: Той ще го даде. Ето кое е необходимо да се изтъкне и да се знае. Не се касае за агитация за стачка, а се касае, г. г. народни прѣдствители, да се избѣгне всѣкъвъ възможенъ конфликтъ въ мината „Перникъ“, за да имате производство. Понеже организацията на работниците тамъ е дѣйствително наша организация, тя е подъ наше влияние, за нейнитѣ дѣйствия ние отговаряме, защото ние сме начело, ние ви казваме: нѣма да имате пертурбации въ производството на въглица въ този моментъ, ако подобрите положението на работниците и удовлетворите исканията имъ.

Х. Кабакчиевъ: Вие трѣбва да признаете рудничарския синдикатъ — разберете това.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Г. Димитровъ: Ние не се смущаваме, г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ длъженъ тукъ да изтъкна и това, че г. Сакжзовъ, претендирайки да бжде социалистически министъръ, не ще може да направи нищо за откъсването на работниците отъ организацията. Широкитѣ социалисти, прѣди да бѣха влѣзли въ правителството, сѣ още можеха да очакватъ и да се надѣватъ, че ще иматъ работниците съ тѣхъ, днесъ, обаче, когато сж прикрѣпени къмъ колесницата на буржоазната държава, никакви работници не могатъ да иматъ, то е свѣршено, то е окончателно, и то е свѣсѣмъ понятно. И затуй не страхътъ отъ демагогията на г. министъръ Сакжзовъ въ мината „Перникъ“ ни кара да искаме да бждемъ начисто по този въпросъ. Ние искаме специално по законопроекта да покажемъ, че той, като цѣли да задоволи исканията на работниците, задоволява ги наполовина, съ което нѣма да задоволи работниците напълно и ще прѣдизвика ново негодувание, което трѣбва да бжде избѣгнато. А това негодувание ще бжде избѣгнато, като въ този законопроектъ се прѣдвиди изплащането на дневнитѣ пари да става по сжщия начинъ, по който се плаща и на желѣзничаритѣ, и на телеграфо-пощенскитѣ служащи, отъ общи кредити, безъ да се прибѣгва до специаленъ фондъ и да се плащатъ слѣдъ 3—4 години

въ бъдаше. Днес е голѣма нуждата, е голѣма сѣщпотиата, е голѣмъ гладътъ, днесъ трѣбва да се дадатъ колкото се може повече сръдства, за да бѣдатъ задоволени и безъ туй измѣненитѣ работници отъ мината „Перникъ“; а тѣ сѣмъжченици истински на труда, каквито рѣдко въ България има, съ изключение на желѣзничаритѣ и телеграфо-пощенскитѣ служаци. Затова по чл. 3 на внесенния отъ г. Сакжзовъ законопроектъ, ние прѣдлагаме да се приеме слѣдующето измѣнение: (Чете) „Изплащането на допълнителнитѣ дневни пари да стане наведнѣжъ, съгласно алинея първа отъ закона за измѣнение § 10 отъ закона за измѣнение и допълнение на врѣмното положение за паричното довольствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и на закона за измѣнението и допълнението му отъ 1914 г.“, — точно тѣй, както е за желѣзничаритѣ и за телеграфо-пощенскитѣ служаци.

А. Цанковъ: Ами чл. 4 какво казва? Още не си си направили труда да прочетешъ законопроекта!

Г. Димитровъ: Ние правимъ своето прѣдупрѣждение къмъ правителството и очакваме да видимъ резултата. Веднѣжъ завинаги трѣбва да се разбере, че насилията, прѣдизвикателствата нѣма да докаратъ увеличаване производството на вѣглищата, а ще докаратъ прѣкращаването на производството. Увеличението производството на вѣглищата до максималното възможно технически количество е възможно само съ удовлетворение исканията на работницитѣ тамъ. Тамъ организацията е наша, защото ние защитаваме интереситѣ на работницитѣ и защото правото е на тѣхна страна.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

А. Цанковъ: Азъ прѣдлагамъ спѣшностъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение да стане второто четене на законопроекта сега. Които сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство. Има думата г. министърътъ на търговия, промишлеността и труда.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ви благодаря, дѣто приехте на първо четене законопроекта и се съгласихте да има спѣшностъ за него. Азъ бихъ могълъ, ако щете, да дамъ отговоръ на три въпроса още тази вечеръ. Нѣкой пѣтъ ние ще се занимаемъ изобщо съ минното дѣло въ България и съ поставянето му на поширока основа, осигуряване на работницитѣ, които произвеждатъ едно отъ най-важнитѣ сръдства за нашата индустрия и за нашето отопление. Азъ мисля, че въ едно скоро врѣме ще можемъ да се занимаемъ съ него. Но засега азъ побързахъ съ внасянето на тоя законопроектъ само затова, защото иначе рискувахме да не дадемъ до нѣва година на работницитѣ въ мината „Перникъ“ радостното извѣстие, че ние по единъ или другъ начинъ ще имъ осигуримъ исканиятѣ отъ тѣхъ двѣ пети. Ако трѣбваше азъ да чакамъ, щото Министерскиятъ съвѣтъ да обмисли всичкитѣ възможности, какъ да бѣдатъ удовлетворени толкова многото искания отъ работницитѣ и отъ държавнитѣ служаци въ България, за да имъ бѣдатъ дадени двѣ пети, то щѣше да мине по-дълго врѣме. Азъ само изпрѣварихъ, по единъ извѣстенъ тукъ опрѣдѣленъ начинъ, да задоволя това искане на работницитѣ, като взехъ сръдствата отъ фонда, който се образува отъ отдѣлянето 10 л. на всѣки тонъ вѣглища. Мисля, че това е една стѣпка, направена въ полза на работницитѣ, да изпрѣваримъ нуждитѣ имъ и да ги задоволимъ по-рано, отколкото биха могли да бѣдатъ задоволени по другъ начинъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Освѣнъ това, иматъ се прѣдъ видъ и пенсионнитѣ удрѣжки на тия работници

Министъръ Я. Сакжзовъ: Вториятъ въпросъ, който се повдига тукъ и на който заслужава да се отговори, то е, дали дѣйствително толкова дълго врѣме ще трѣбва да чакаятъ работницитѣ, за да бѣдатъ изплатени тия двѣ пети. Азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че смѣтката, която прави прѣждеговорившиятъ, не е точна. Точната смѣтка е тази. Може на 2 хиляди работници, а може-би и на по-малко отъ миналото ще имъ бѣде платано въ бъдаше. Ако се запази днешното производство, което ние мислимъ да увеличимъ и на хиляди тона по-нагорѣ, всѣки день ще имаме по 15 хиляди лева удрѣжки, а въ мѣсеца ще имаме най-малко половинъ милионъ лева. Така щото на тия двѣ

хиляди души работници или на 1.500 души работници ще имъ бѣде изплатено въ година и половина.

Трети единъ въпросъ. Управлението на мината, както и минното отдѣление въ министерството, както и самото министерство и самото правителство не мисли да си послужи съ този законопроектъ като сръдство да запази за дълго врѣме работницитѣ, защото онуй постановление, което вие приехте на първо четене, за добавка къмъ чл. 4, послѣдна алинея, показва, че могатъ да бѣдатъ изплатени на работницитѣ и по-рано тия двѣ пети. Така че отъ туй се вижда, че правителството съвсѣмъ не е цѣлило да постигне това, за което говори прѣждеговорившиятъ ораторъ.

Г. Димитровъ: Тогава приравнете ги къмъ желѣзничаритѣ.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Това е, г. г. народни прѣдставители, само за двѣтѣ пети. Но пенсионнитѣ удрѣжки ние не можахме по другъ начинъ да платимъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Тѣй.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Ако ние послушахме г. Димитрова, тѣ щѣха да останатъ неплатени, а сега по тоя начинъ ние осигуряваме и изплащането на пенсионнитѣ удрѣжки на тия работници.

Още единъ, послѣденъ въпросъ, накратичко, и ще завърша. Правителството не е мислило никой пѣтъ да прибѣгне къмъ силата за мината „Перникъ“, и още по-малко то ще прибѣгне къмъ едно насилническо сръдство, когато тукъ като прѣдставител на минното дѣло съмъ азъ, прѣдставителъ на една социалистическа партия. Ние много добръ знаемъ, ние много добръ се считаме съ психологията на работния свѣтъ и съ новото врѣме, въ което живѣемъ. Насилствено ние нищичко не искаме да прокараме въ нашата земя, . . . (Възражение отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни)

Министъръ Я. Сакжзовъ: . . . и още по-малко тамъ, дѣто отъ труда на хората ние се мѣчимъ да живѣемъ и да задоволимъ нашитѣ първоначални нужди. Говорятъ ни — и по-рано се каза, и сега го повтарятъ — че ние сме пратили тамъ французки и английски войски. Г-да! Ние не сме ги пратили тамъ. Тѣ сѣ навсѣкѣждѣ, тѣ сѣ и тамъ. Тѣ се мѣсятъ навсѣкѣждѣ. И бѣдете увѣрени, че ако не успѣемъ съ нашия тактъ, съ нашето задоволяване на работницитѣ, онуй задоволяване, което ние сме длѣжни да имъ дадемъ, като на трудящи се хора въ днешно врѣме, ако всички сръдства на добро, на тактично отнасяне къмъ подобни парливи въпроси ние ги изчерпимъ и не се въдвори онзи редъ и онова спокойствие, които сѣ нуждни за производството въ мина „Перникъ“, тѣзи, които сѣ по този или онзи начинъ нахлули въ България, нѣма какво много да имъ струва да турятъ ржка на тази мина и да си наредятъ производството тѣй, както го желаятъ. (Възражение отъ групата на тѣснитѣ социалисти) Нѣщо повече, досега ние, правителството, и особено нашето минно отдѣление, е направило всичко, за да отстраня вѣмѣшателството на тия външни власти. Даже ние дойдохме дотамъ, щото, за да отстранимъ вѣмѣшателството на тия власти, когато искаха и искатъ още и досега да арестуватъ г. Георги Димитровъ, защото се явилъ тамъ да проповѣдва стачка. . .

Г. Димитровъ и Х. Кабакчиевъ: (Възражаятъ нѣщо)

А. Цанковъ: За да защити честта на българския народъ, а не на Георги Димитровъ.

Х. Кабакчиевъ: Ама вие пращате тамъ команданти.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни)

Министъръ Я. Сакжзовъ: Г. г. народни прѣдставители! И до день днешенъ опасността отъ това вѣмѣшателство не е отстранена.

Х. Кабакчиевъ: Вие ги пращате.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни) Г. Кабакчиевъ! Вие разбирате ли кѣдѣ се намирате?

Министъръ Я. Сакжзовъ: Изслушайте ме и мѣлчете. Азъ нѣмамъ възможностъ да Ви чуя.

Х. Кабакчиевъ: (Възражая нѣщо)

Г. Димитровъ: Тѣ сѣ пратени тамъ по Ваше искане.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Силно звѣни)

Министъръ Я. Сакжзовъ: За кои войски говорите?

Х. Кабакчиевъ: (Отговаря нѣщо)

Министъръ Я. Сакжзовъ: Ако г. Кабакчиевъ иска да каже, че ние сме пратили чужди войски тамъ, това не е истина, азъ протестирамъ противъ едно такова мнѣние!

Х. Кабакчиевъ: Вие ги пратихте. Прѣди 10 дена тамъ нѣмаше такова нѣщо. Откато рудничаритѣ започнаха да устройватъ свои събрания и синдикатътъ прѣяви свои искания, тогава се яви тамъ чужди командантѣ, прѣдставителъ на английскитѣ войски. Вмѣсто да го осуквате, отговорете защо не признавате синдиката.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни) Г. Кабакчиевъ! Приканвамъ Ви къмъ приличие, най-послѣ! Азъ Ви моля да мълчите. Ако искате да говорите сега, вземете думата и дрънкайте колкото щете.

Х. Кабакчиевъ: Азъ не дрънкамъ, а говоря.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣколко пѣти ми е идвало да кажа това прѣдъ васъ, не сме ние, които ще отнемемъ думата на нѣкой народенъ прѣдставителъ . . .

Х. Кабакчиевъ: Азъ не Ви я отнемамъ.

Нѣкой отъ либералнитѣ групи: Мълчи бе!

Министъръ Я. Сакжзовъ: И когато единъ ораторъ гукъ не е въ състояние да изкаже едно свързано изречение, безъ да бѣде прѣсѣченъ 10 пѣти отъ това джавкане, ясно е, очевидно е, че това не е Парламентъ, а това е едно обикновено публично събрание вънъ на улицата. (Нѣкой отъ групитѣ на либералитѣ ржкоплѣскавъ) Ако има да кажете нѣщо разумно, азъ ще го оцѣня и ще ви отговоря. Азъ ви казвамъ, че ние не сме пращали тамъ войски. Ако тамъ има български войници да работятъ, тѣ сѣ отишли, поискани отъ Дирекцията за стопански грижи и обществена прѣдвидливостъ, прѣди още вашето искане да излѣзе наяве, защото при демобилизацията всички работници си бѣха отишли и мината рискуваше да остане безъ всѣкакво производство, а, слѣдователно, нашитѣ желѣзници да спратъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Производството на мината бѣше спаднало на 700 тона дневно.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Но, г-да, имайте едно нѣщо прѣдъ видъ — вие, г-да, които отсамъ и отатѣкъ спирате нашитѣ дѣйствиа — че пращането на първа дивизия бѣше издѣйствувано именно за усиление на това производство, и спираването сега на нѣкой полкове, за да дойдатъ тукъ, се дължи именно на тѣзи пертурбации, които ние срѣщаме въ мината „Перникъ“. И азъ мисля, че и забавянето на VI дивизия е именно едно послѣдствие отъ туй недо-вѣрие, . . .

Х. Кабакчиевъ: Дайте заплати!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви, г. Кабакчиевъ!

Министъръ Я. Сакжзовъ: . . . което френското командване има къмъ насъ за това, защото ние изискваме войницитѣ отъ тия дивизии, а тѣ не отиватъ.

Х. Кабакчиевъ: Дайте заплати. Признайте синдиката.

Министъръ Я. Сакжзовъ: И това спирание на войницитѣ отъ VI дивизия, отъ 41 и 42 полкове, се дължи тъкмо на това, че тѣзи войници, които се върнаха отъ дивизиитѣ, благодарение на тѣзи пертурбации, не можаха още да се върнатъ въ мината „Перникъ“. Съ постепенното тѣхно връщане ние добиваме наново довѣрието на френското командване. И ние се надѣваме, че когато можемъ да имъ дадемъ едно производство отъ 1.800 тона на день или, както казва тѣхнитѣ прѣдставителъ: „Дайте ни 2.000 тона на день, ние ще ви върнемъ войскитѣ“ — нашитѣ войски ще бѣдатъ пуснати.

Х. Кабакчиевъ: Дайте заплати!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звѣни) Моля Ви се, г. Кабакчиевъ!

Министъръ Я. Сакжзовъ: (Къмъ Х. Кабакчиевъ) Вашиятъ ораторъ каза и за заплатитѣ, и за всичко.

Х. Кабакчиевъ: И за синдиката каза. Вие отговорете защо не признавате синдиката.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Това е невъзможно! Никой Парламентъ не би търпѣлъ единъ подобенъ ораторъ, който нѣма себеуважение. (Възражение отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Х. Кабакчиевъ: Отговорете, защо не признавате синдиката.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Силно звѣни) Г. Кабакчиевъ! Ще ме принудите да поискамъ Вашето на-казание отъ Народното събрание.

Х. Кабакчиевъ: Той оскърбява.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Не Ви оскърбява, Вие сами се оскърбявате.

Министъръ Я. Сакжзовъ: Що се касае до задоволяване работницитѣ относително тѣхната заплата, относително тѣхнитѣ жилища, тѣхното продоволствие, взети сѣ всички възможни въ България мѣрки. Моитѣ колеги отъ Министерския съветъ сѣ ми дали пълно право да се разпоредявамъ и съ заплатитѣ, и съ жилищата, и съ всички материяли, и съ цѣлото продоволствие, колкото го имаме, за да можемъ да задоволимъ въ прѣдѣлитѣ на възможността и на приличието, въ прѣдѣлитѣ на днешнитѣ условия, работничеството. И това е вече направено. Прѣди 25 дена се изработи таблица, изработи се и планъ за задоволяване на работницитѣ. Най-сетнѣ, вчера, оня день се срѣщнахме съ още една стѣпка: нѣкой отъ работницитѣ не искатъ да се дезинфекциратъ подъ прѣдлогъ, че тѣхнитѣ дрехи ще бѣдатъ изгорени или поврѣдени въ машината. И на това му намѣрихме леснината, като пратихме 2 хиляди комплекта войнички дрѣхы, за да бѣдатъ облѣчени и да се прѣмахне това прѣпятствие. Всичко възможно се прави, за да може мината „Перникъ“ да задоволи на първо врѣме държавнитѣ нужди, да задоволи мелницитѣ въ България, които ни продоволствуватъ съ брашно, да задоволи и отоплението въ София, слѣдъ това индустрията, и, когато всичко това бѣде вече задоволено, ние ще можемъ да заговоримъ спокойно за уреждане минното дѣло въ България, което, както се вижда, както навсѣкѣждъ, така и у насъ, ще съставлява грѣбнакътъ на нашата бѣдаща индустрия.

С. Дойчиновъ: Какво производство има въ мината „Перникъ“?

Министъръ Я. Сакжзовъ: Отъ нѣколко дена имаме 1.530, 1.540, 1.550 тона и всѣки день се увеличава производството. Само онзи день имаме едно малко намаление, вслѣдствие на нѣкой пертурбации — дезинфекцията и пр. — станали тамъ, произведени сѣ били 750 тона; но вчера сѣ били произведени 1.500 тона — въ недѣленъ день работятъ помалко. Сега работницитѣ, за да могатъ да наваксатъ за прѣзъ празницитѣ, искатъ да работятъ и на 1 януарий, и на слѣдующия недѣленъ день, за да можемъ да ги пуснемъ да иматъ 36 часа почивка прѣзъ празницитѣ.

С. Дойчиновъ: Г. министре! Колко работници има сега въ мината „Перникъ“?

Министъръ Я. Сакжзовъ: Работници имаме 1.700, 1.800 до 2 хиляди души, войници има сѣщо 2 хиляди души, обаче нѣкой отъ тѣхъ сѣ поограничени сега, прѣдъ видъ на болеститѣ.

С. Дойчиновъ: Всички войници и работници, които произвеждатъ, колко сѣ?

Министъръ Я. Сакжзовъ: 4 хиляди. Всѣки день не сѣ еднакво. Това стабилизиране още не е постигнато, но отъ день на день се постига. Политиката на министерството е тази: работницитѣ да се увеличаватъ всѣкидневно и постепенно; войницитѣ да се намаляватъ и разотиватъ.

Съ това продоволствие, съ тѣзи заплати, съ начина, по който се третиратъ сега отъ инженеритѣ и минното управление, съ благоволителния начинъ, по който се отнася къмъ тѣхъ и министерство, и правителство, ние се надѣ-

ваме, че въ скоро врѣме работниците, които се върнаха отъ фронта, слѣдъ като си отпочинатъ 10—15 дена при домашнитѣ си, ще се върнатъ въ мината „Перникъ“, и тие ще имаме стабилизирани персоналъ, който ще ни дава отъ 1.800 тона до 2 хиляди тона дневно. (Рѣкоплѣскане отъ групитѣ на широкитѣ социалисти, земледѣлцитѣ и нѣкои отъ либералнитѣ групи)

Нѣкой отъ групата на тѣснитѣ социалисти: Ако дадете заплати.

Нѣкой отъ либералнитѣ групи: Само тѣснятѣ не върватъ тази работа!

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за доплащане дневни пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ въ държавнитѣ мини и за плащане пенсионнитѣ удрѣжки на работницитѣ при сѣщитѣ мини.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ заглавието, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство, приема се.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„Чл. 1. На всички чиновници, служащи и работници въ държавнитѣ мини да се доплатятъ дневни пари още по една пета отъ дневната имъ заплата, за врѣмето отъ 10 септемврий 1915 г. до 19 ноемврий 1916 г. включително и още по двѣ пети отъ сѣщата заплата за врѣмето отъ 20 ноемврий 1916 г. до 1 ноемврий 1918 г., независимо отъ получаванитѣ пѣтни и дневни пари по смѣтка или други възнаграждения“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„Чл. 2. Разрѣшава се да се изплащатъ отъ държавата пенсионнитѣ удрѣжки на работницитѣ при държавнитѣ мини за минало врѣме, както и за въ бѣдаще“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 2, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Г. Василевъ: Да се отбѣлѣжи, че и тѣснитѣ гласуватъ.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„Чл. 3. За изплащане дневнитѣ пари и пенсионнитѣ удрѣжки по чл. чл. 1 и 2 отъ настоящия законъ се създава подъ управлението на Министерството на търговията, промишлеността и труда единъ специаленъ фондъ, за образуването на който ще се удържатъ по 10 лева отъ стойността на всѣки продаденъ тонъ каменни въглища отъ държавнитѣ каменовѣглени мини“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Къмъ чл. 3 има прѣдложение, отъ народния прѣдставителъ г. Георги Димитровъ, въ което казва: (Чете) „Изплащането на допълнителнитѣ дневни пари да стане наведнѣжъ, съгласно алинея първа отъ закона за измѣнение § 10 отъ врѣменното положение за паричното довольствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме“. Които сѣ съгласни да се приеме това прѣдложение на г. Димитрова, моля, да си вдигнатъ рѣката. Меншинство.

Които приематъ чл. 3, както се прочете, безъ прѣдложението на г. Димитрова, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„Чл. 4. Отъ облатитѣ на настоящия законъ ще се ползватъ само тия работници при държавнитѣ мини, които законътъ завари на работа въ послѣднитѣ, или които, въ опрѣдѣленъ отъ министра на търговията, промишлеността и труда срокъ, постѣпятъ на работа въ сѣщитѣ и които се подчиняватъ напълно на наредбитѣ отъ управлението на минитѣ.“

„Слѣдующитѣ се дневни ще се получаватъ отъ фонда мѣсечно срѣщу всѣки изработенъ въ бѣдаще мѣсець. Тѣ сѣщо ще се изплащатъ и пенсионнитѣ удрѣжки.“

„Когато нѣкой работникъ напусне работата въ мината, остатѣктъ отъ слѣдующитѣ му се дневни пари може да му се изплати на единъ пѣтъ слѣдъ това напуцане, ако послѣдното не е било прѣдизвикано отъ неизпълнение разпоредбитѣ на управлението на мината и ако то е станало

по независящи отъ работника причини. Сѣщото важи и за изплащането пенсионнитѣ удрѣжки.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете, съ добавката, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Чете)

„Чл. 5. За прилагането на настоящия законъ ще се издаде специаленъ правилникъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 5, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Слѣдующиятъ прѣдметъ отъ дневния редъ е: второ четене на законопроекта за амнистията.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ П. Панайотовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ ЗА АМНИСТИЯ“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ заглавието, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Докладчикъ П. Панайотовъ: (Чете)

„Членъ единственъ. Дава се амнистия за слѣднитѣ прѣстѣпления, извършени отъ деня на обявяването на военна положението (1 августъ 1914 г. до 1 декемврий 1918 г.).“

„1. По наказателния законъ.“

„а) Измѣна (чл. чл. 98—108);

„б) Прѣдательство (109—118);

„в) Насилственни дѣйствия и оскърбления противъ държавния глава и членовѣтъ отъ сѣмейството му (чл. чл. 119—125);

„г) Прѣстѣпления противъ властѣта (чл. чл. 138—145); 149, 150, 152, 153 ал. 1, 154 ал. 1);

„д) Прѣстѣпления по носене военната тежба и противъ държавната въоръжена сила (чл. чл. 157, 158, 159, 160, 161, 165, 167, 169);

„е) Прѣстѣпления противъ общественния редъ (чл. чл. 172, 174, 175, 175-а, 176, съ изключение съзаклятие за извършване прѣстѣпление по чл. 175-б отъ наказателния законъ, 179—182);

„ж) Докачение на честѣта (чл. 236 п. п. 3 и 7);

„з) Укривателството на амнистиранитѣ дѣяние по настоящия законъ;

„и) Прѣстѣпленията по чл. чл. 406 и 407, алинея втора отъ наказателния законъ.

„Забѣлѣжка. Подбудителитѣ въ извършване дѣяния по точки а и б, указани по-горѣ, не се амнистиратъ.“

2. По военонаказателния законъ.

„а) Нарушения на воинското чинопочитание и подчиненостъ (чл. чл. 119, 120, 121, съ изключение на случаитѣ, когато началникътъ е тежко раненъ, битъ или осакатенъ, или е последвала смъртъ, но безъ умисълъ за убийство, прѣстѣпленията по чл. чл. 123, 124, 125 освѣнъ случаитѣ на тежко нараняване, или осакатяване, или смъртъ, безъ умисълъ за убийство и прѣстѣпленията, прѣдвидени по чл. чл. 126, 127, 128, 129, 130, 131 и 132).

„б) Прѣстѣпления противъ дежурнитѣ и др. длѣжностни лица отъ военното вѣдомство, а сѣщо и противъ военния караулъ (чл. чл. 134—140).

„в) Нарушение по служебнитѣ обязанности, въ врѣме на дежурство или караулъ (чл. чл. 141—146).

„г) Отклоняване отъ служба (чл. чл. 149—159, 161, 251—259).

„д) Нарушение правилата на воинското благочиние и постановленията, които го ограждатъ (чл. чл. 162—168).

„е) Нарушение по чл. 184.

„ж) Противозаконно отчуждаване и разваляне казионно облѣкло и др. снаряжения отъ войници (чл. чл. 189—193, 194 ал. 1);

„з) Прѣдательство (по чл. чл. 226 и 227 ал. 1);

„и) Нарушение длѣжноститѣ (чл. чл. 231 ал. 1, 234—239, и 241—250);

„к) Прѣстѣпления по чл. 268.

„Забълбжка 1. Амнистията не се прилага за отклонившият се от служба военнослужащи, които не се явят в частите си, или в най-близкото команданство във течението на три месеца от подписването на общия миръ.“

„Забълбжка 2. Амнистиратъ се всички неявили се в частите си слѣдъ общата мобилизация — 10-й септември 1915 г., поради прѣбиваването имъ въ задокеански и неприятелски страни.“

„Забълбжка 3. Отъ настоящата амнистия не се ползватъ въ никакъвъ случай министрите; не се ползватъ сѣщо и лицата, които сѣ дѣйствували съ користолобна цѣль.“

„Забълбжка 4. Амнистиратъ се, ако сѣ взели участие въ войната, всички военнослужащи, осѣдени прѣди и прѣзъ настоящата война, изтѣрпѣли наказанието или на които изпълнението на присѣдитъ е отложено за слѣдъ демобилизацията или сѣ били помилвани.“

„Забълбжка 5. Сѣдебните разноси по амнистиранитѣ дѣла не се връщатъ никому.“

Г. г. народни прѣдставители! Комисията направи слѣднитѣ измѣнения въ законопроекта.

Въ п. 1. „По наказателния законъ“. Къмъ буква е, слѣдъ чл. 175а, се прибавя: „176 съ изключение съзаклятие за извършване прѣстѣпление по чл. 175б отъ наказателния законъ“. По-нататѣкъ, буква ж) „набѣдяване (чл. чл. 200—201)“ се изхвърля. Буква ж, тъй както е въ законопроекта, става буква з, като се прибавя, обаче: „и п. 7“, значи, нанисане обиди и отъ чиновникъ или органъ на публична власть. Прибавя се новъ пунктъ „з) укривателството на амнистиранитѣ дѣяния по настоящия законъ“, значи, амнистира се и укривателството, по чл. 343, ако се не лѣжа, отъ наказателния законъ. Прибавя се точка „и) прѣстѣпленията по чл. чл. 406 и 407 алинея втора отъ наказателния законъ“. Къмъ сѣция п. 1 се прибавя: „Забълбжка. Подбудителитѣ въ извършване дѣянията по точки а и б, указани по-горѣ, не се амнистиратъ“.

П. „2. По закона за допълнение на наказателния законъ, отъ 25 февруарий 1909 г.“ се изхвърля.

П. „3. По военно-наказателния законъ“ става п. 2. Въ буква а, слѣдъ думитѣ „безъ умисль за убийство“, „сѣщо и“ се махва. Въ буква в се махва чл. 147, така че остава: „чл. 141—146“. Тоже въ точка г се махва чл. 160. Прибавя се нова буква „е) нарушение по чл. 184“, а буква е става буква ж, като си запазва сѣщия текстъ, както е въ проекта. Буква ж става буква з. Слѣдъ туй буква з става буква „и) нарушение длѣжноститѣ“ (чл. чл. 231 алинея първа, 234—239 и 241—250). Буква и става буква к. Въ забълбжка първа се махва думата „срочни“, споредъ законопроекта, срокътъ отъ три месеца се считае отъ обнародването на настоящия законъ въ „Държавенъ вѣстникъ“, но поради това, че е възможно да се забави сключването на общия миръ или изобщо възстановяването на съобщенията, въ комисията се поставя сѣщиятъ срокъ, но „отъ подписването на общия миръ“. Въ забълбжка втора думитѣ „извънъ прѣдѣлитѣ на царството“ се заличаватъ и се поставя: „въ задокеански и неприятелски страни“. Обаче дѣлка да заявя отъ страна на комисията, че тя разбира, че даже въ неутралнитѣ страни ако бѣдатъ тия лица и поради невъзможность, поради force majeure, не сѣ се явили въ страната, тѣ нѣма да се прѣслѣдватъ, ще се амнистиратъ еднакво.

С. Дойчиновъ: А тѣзи, които съ оружие се биха противъ бѣлгарската армия, амнистиратъ ли се?

Докладчикъ П. Панайотовъ: Въ забълбжка трета подъ думитѣ: „съ користолобна цѣль“ комисията разбира дѣяния, главниятъ стимулъ на които е именно такава цѣль, а всички онѣзи дѣяния, или комплектъ отъ такива, по-право, които включватъ въ себе си дѣяния, които се амнистиратъ и дѣяния, които не се амнистиратъ, по първитѣ, виновнитѣ ще бѣдатъ амнистирани, а по вторитѣ, безспорно, ще останатъ да отговарятъ.

Забълбжка 4 става забълбжка 5, а се прибавя нова забълбжка 4. (Чете) „Амнистиратъ се, ако сѣ взели участие въ войната, всички военнослужащи, осѣдени прѣди или прѣзъ настоящата война, изтѣрпѣли наказанието или на които изпълнението на присѣдитъ е отложено за слѣдъ демобилизацията или сѣ били помилвани“.

Тукъ подъ думата военнослужащи се разбиратъ всички осѣдени прѣди войната или прѣзъ врѣме настоящата война изтѣрпѣли наказанието си или на които изпълнението на присѣдитъ е отложено и т. н., ако сѣ взели участие въ войната.

Слѣдъ туй слѣдва забълбжка 4, която става 5 съ сѣщото съдържание, че сѣдебнитѣ разноси по амнистиранитѣ дѣла не се връщатъ никому.

Х. И. Поповъ: Събранитѣ не се връщатъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Асѣнъ Цанковъ.

А. Цанковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Отъ името на малцинството въ комисията, състоящо се отъ 5 срѣщу 7 души, ще ви докладвамъ едно измѣнение, което ние искаме. Ние искаме да се прѣмахне нововъведената забълбжка, която изключва отъ амнистията подбудителитѣ по дѣянията по общия наказателенъ законъ, квалифицирани като измѣна и прѣдателство. Ще ви заявя сѣщо така, че всички партии, отъ името на които бѣше внесенъ първоначално законопроектътъ, безъ всѣкакво изключение, сѣ съгласни съ това мнѣние на малцинството отъ комисията и тѣ поддържатъ сѣщо така прѣдложението. Прѣдложението, прочее, има слѣдующия текстъ: „Забълбжката съ съдържание: Подбудителитѣ въ извършване на дѣянията по точки а и б, визирани по-горѣ, не се амнистиратъ, да се прѣмахне“. Не е възможно тукъ да развию прѣдложението нито обширно, нито даже накратко — не считамъ това за умѣстно и потребно — но само има да ви заявя, че ако оставимъ тази забълбжка, тя унищожава, мога да кажа, двѣ трети отъ съдържанието на амнистията.

Отъ либералната група: А-а-а! Не е вѣрно.

А. Цанковъ: На видъ много кратка, въ сѣщность тя е съ много голѣмо значение, защото абсолютно невъзможно е въ случаитѣ, които сѣ визирани, да се прави разлика между подбудители и непосредствени извършители и, ако такава разлика изобщо може да се прави, тя, безъ съмнѣние, ще бѣде въ полза на подбудителитѣ, защото въ такъвъ случай тя, ще играе много незначителна роля. При единъ бунтъ, още повече като този, който бѣше при Радомиръ, дѣто така нареченитѣ подбудители пристигнаха въ най-последния часъ, когато бунтуващитѣ бѣха създали бунта, да се говори за подбудители въ сѣщинската смисълъ на думата, е просто невъзможно. И безъ да говоря по-нататѣкъ, азъ моля почитаемото народно прѣдставителство да одобри мнѣнието на малцинството отъ комисията.

(Дава се думата подъ редъ на народнитѣ прѣдставители г. г. Харлаковъ и Омарчевски. По настояването на народнитѣ прѣдставители тѣ се отказватъ отъ думата, за да мине законопроектътъ на второ четене)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Стефанъ Петковъ.

С. Петковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Нѣмакъ намѣрение да говоря и нѣмае да искамъ думата — слѣдъ като се отне толкова цѣнно врѣме на васъ и на Камарата — да ви отнемамъ още половинъ и може-би четвъртъ часъ, но причината е, че снощи, когато се разискваше въпросътъ въ комисията, азъ поискахъ на три пѣти думата и не ми се даде. Сега искамъ да изпълня длѣга си, като направя едно прѣдложение, съ което ще ви занимаю. Ще бѣда много кратъкъ, моля да ме изслушате само за 5 или 10 минути.

Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което правя, се касае за слѣдующото. Азъ искамъ сѣщеврѣменно амнистия — както вие искате за прѣстѣпленията, които сѣ легнали въ вашето прѣдложение — за всички прѣстѣпления, които сѣ направени по закона за стопански грижи и обществена прѣдвидливостъ, за тѣзи именно хора, които сѣ направили прѣстѣпления безъ користъ или сѣ направили такива отъ мотиви за своята прѣхрана или за прѣхраната на своето сѣмейство.

Г. г. народни прѣдставители! Въ рѣчитѣ, които тукъ се произнесоха, основателно или не, на всѣки случай се изтъкнаха много мотиви, върху които мотиви искамъ да се спра, за да подкрѣпя прѣдложението, което правя. Мотивътъ за множеството на прѣстѣпленията, който тукъ се навежда за аргументъ, за да се иска амнистия; този именно мотивъ за компактна маса, за масовия характеръ на прѣстѣпленията по прѣхраната, по тѣи речения законъ за стопански грижи и обществена прѣдвидливостъ, азъ ви навеждамъ и искамъ да бѣдете благосклонни да възприемете това прѣдложение да бѣдатъ амнистирани и тѣ. Защото, г. г. народни прѣдставители, какъвъ повече масовъ характеръ искате отъ това, дѣто въ Бѣлгария има сѣдени и дадени подъ сѣдъ повече отъ 100 хиляди души? Само въ Пловдивския окръженъ сѣдъ има 15 хиляди дѣла срѣщу хора, които безкористно сѣ дѣйствували, които сѣ нару-

шили разпоредбата да съятъ цѣвкло или наредбата за млѣ-
кото и вълната. Ами че има цѣли села, дѣто всички бук-
вално сѣ осждени, има дѣла отъ села, дѣто сѣмъ защита-
валъ по 200 сѣмейства. Г. г. народни прѣдставители! Ко-
гато искаме да амнистираме хора, които сѣмъ направили
прѣстѣпления отъ масовъ характеръ — 10—20 хиляди
души — какъ ще си изпълнимъ дълга, ако прѣнебрѣгнемъ
да дадемъ амнистия на тѣзи 100 хиляди души, които сѣмъ
направили прѣстѣпления отъ този характеръ, които до-
сега не сѣмъ амнистирани, а сѣмъ глобени по 1.000—2.000 л.?

Г. г. народни прѣдставители! Азъ отивамъ по-нататѣкъ.
Не само че има 100 хиляди души, които сѣмъ направили тѣзи
прѣстѣпления, които сѣмъ провинени по закона за прѣхра-
ната, но азъ ви питамъ: кой сѣ чиста съвѣсть ще вдигне
ръка да каже, че той не е направилъ прѣстѣпление по за-
кона за прѣхраната? Азъ отивамъ дотамъ, че, ако не цѣ-
лиятъ български народъ, половината, три четвърти отъ
този народъ се е провинилъ въ нарушение или въ прѣ-
стѣпление по отношение на този законъ, защото нѣма
никой, който да се е съобразилъ съ тази купонна система,
която досега съществува и продължава да съществува.
Е добръ, когато цѣлиятъ народъ е нарушителъ, когато
знаете, че законитѣ се създаватъ, за да отговорятъ на една
обществена нужда, да влѣзатъ въ съзнанието на народа,
обаче когато имате, отъ друга страна, единъ законъ, който
не само не отговаря на съзнанието на този народъ, но ко-
гато цѣлиятъ народъ го е нарушавалъ, когато, криво или
право, имате 100 хиляди души, дадени подъ сѣдъ, можете
ли вие да внесете духъ на успокоение, духъ на омирото-
вение, ако не дадете амнистия и на тѣзи хора? Азъ отго-
варямъ: не; вашата амнистия нѣма да бѣде абсолютно
нищо, нѣма да донесе тогава резултата, който вие гоните
съ тѣзи мотиви, които сѣмъ писани въ вашето законодателно
прѣдложение.

Но, г-да, по-нататѣкъ. Криво или право, поддържа се,
че трѣбва да се даде амнистия на тѣзи, които по разни
причини не сѣмъ изпълнили дълга, който имаха, на фронта.
Е добре, азъ ви казвамъ, че вие сте длѣжни, ако давате
амнистия на единѣтъ, които не сѣмъ си изпълнили докрай
дълга, да дадете и на другитѣ, които въ голѣмото си мно-
зинство изпълниха дълга си, защото тѣзи 100 хиляди
души, които сѣмъ провинени, въ голѣмото си болшинство до-
край изпълниха дълга си. Ако искате да дадете една ком-
пенсация, едно удовлетворение на тѣзи, които докрай из-
пълниха дълга си и амнистирате тѣзи, които сѣмъ нарушили
служебната си длѣжностъ, трѣбваше да дадете амнистия и
на тѣзи, които сѣмъ също тъй изпълниха дълга си докрай, но
нарушиха една или друга наредба на дирекцията.

Г-да! За да не бѣда отечителенъ, ще ви кажа, че тѣзи
наредби, които бѣха създадени отъ дирекцията, тѣ сѣмъ ви-
новни, за да има толкозъ нарушения, защото се иззем-
ваше отъ населението вълна, млѣко безъ да се взема въ
съображение сѣщинското положение на нѣщата. Вие зна-
ете, че никѣдѣ, вслѣдствие на сушата и болеситѣ, които
върлуваха въ страната, отъ една овца не можа да се по-
лучи единъ килограмъ вълна, както се искаше. И вѣнъ
отъ това наредбитѣ за вълната пристигнаха много късно
въ селата, хората бѣха остригали и изработили вълната.
Сѣщото бѣше и за млѣкото. Човѣкъ, който има 5 или
10 овци, който прѣзъ лѣтото, когато трѣбваше да се дава
млѣкото, отиваше на нивата и не се връщаше, а спѣше
тамъ, не можеше да даде това млѣко. Не е ли виновна то-
гава дирекцията за тѣзи масови нарушения? Защо не по-
станови общо доене, защо, вмѣсто да държи толкова
хора въ тила, не ги пратѣше овчари, за да направятъ общо
доене и общо пасене?

Азъ намирамъ, г-да, че сѣщото се направи и по отноше-
ние наредбитѣ за цѣвклото. Села, които отстоятъ отъ фа-
брични центрове и гари на 30—40 километра, се заставяха
да съятъ цѣвкло, когато нормираната цѣна на това цѣвкло
не задоволяваше дори прѣвозната цѣна отъ мѣстото, къ-
дѣто се сѣе цѣвклото, до фабричния центъръ. Кой ще
бѣде този лудъ българинъ, който ще прѣнебрѣгне своитѣ
интереси до такава степенъ? Самата дирекция не разбира,
какво върши. Е добръ, когато тѣзи хора бѣха поставени
въ една невъзможностъ да изпълнятъ закона и го наруша-
ваха, какъ може още да искате тѣхното наказане?

Въ единъ отъ мотивитѣ на законопроекта се казва, че
амнистията се иска вслѣдствие на ненормалнитѣ врѣмена.
Сѣщиятъ този мотивъ, сѣщитѣ ненормални врѣмена съ-
ществуватъ и за тѣзи нарушения. Какво по-ненормално
врѣме искате отъ това, когато войницитѣ бѣха на фронта,
когато нѣмаше кой да работи, когато продуктитѣ бѣха
тъй осждени, когато сѣмъпотията бѣше тъй грамадна? И
ако тѣзи, които подъ едно или друго съображение, подъ
единъ или другъ мотивъ, сѣмъ били заставени да напуснатъ
фронта, да не изпълнятъ докрай своя дългъ, неужели сѣ-
щото положение не е било и за тѣзи, които сѣмъ нарушили

този законъ? Ако вие искате да бѣдете логични, ако има
съображения, че били ненормални врѣмена за тѣзи, които
не сѣмъ изпълнили дълга си на фронта, неужели можете да
бѣдете логични като не смятате, че има ненормални врѣ-
мена и за тѣзи, които сѣмъ нарушили закона за стопански
грижи и обществена прѣдвидливостъ?

Г. г. народни прѣдставители! Още едно възражение се
прави. Казава се, че ако дадемъ амнистия, въ такѣвъ случа-
и щѣлъ да се направи законѣтъ за стопански грижи невъзмож-
нъ и щѣло да се подхвърли населението на гладъ, за-
щото никой нѣмало да дава своитѣ храни. Но азъ ви каз-
вамъ: млѣкото и вълната нѣма вече да се изземватъ, млѣ-
кото и вълната нѣма кой да ги иска, защото войската е
демобилизирана и защото, и да се иска по този законъ
млѣкото и вълната за идущата година, никой селянинъ
нѣма да ги даде. Е добръ, понеже нѣматъ смисълъ тѣзи
наредби, дайте да опростимъ тѣзи хора, недѣйте събира
отъ едно село по 100 хиляди лева глоба, недѣйте опроста-
вява българскитѣ земледѣлци. Послѣ не ще можете да по-
правите работата, защото финансовитѣ агенти ще започ-
натъ да събиратъ тѣзи глоби и когато бѣдатъ иззети,
държавата нѣма да ги върне.

По тѣзи съображения азъ моля да възприемете моето
прѣдложение и да го гласувате.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата
г. Коларовъ.

В. Коларовъ: Г. г. народни прѣдставители! Двѣ думи ще
кажа и ще обоснова двѣ прѣдложения, които ще направя
и които ще моля да бѣдатъ гласувани. Касаетъ се, първо, за
възстановяване на точка втора въ законопроекта на нѣ-
колко партии и законопроекта, прѣдставенъ отъ нашата
партия, а именно, че се амнистиратъ прѣстѣпленията по
закона за допълнение на наказателния законъ отъ 25 фев-
руарий 1909 г., членове 1 до 5. Този законъ е извѣстенъ
подъ името: „Законъ за анархиститѣ“.

Г. г. народни прѣдставители! Тази амнистия бѣше прѣд-
видена въ двата законопроекта. Хората, които фактически
знаятъ, какви дѣяния се прѣслѣдваха сега, прѣзъ врѣме на
войната по този начинъ, тѣ знаятъ много добръ, че не се
касае за никакви анархистически дѣяния, а се касае за най-
невинни, безъ никакво значение работи, които сѣмъ били раз-
крити въ Стара-Загора и на които сѣмъ били приписани
разни разрушителни и прѣстѣпни цѣли. Фактически раз-
критията по дѣлото не сѣмъ довели до никакви положителни
резултати. Касаетъ се просто до единъ кружокъ отъ уче-
ници и ученички, дѣца на самостоятелни граждани и се-
ляни, които сѣмъ се събирали и размѣняли мисли, обаче нищо
сериозно и прѣстѣпно не сѣмъ извършили. Тия дѣца, на
брой около 50—60, се държатъ около една година въ зат-
вора. Отъ тѣхъ нѣколко вече сѣмъ измрѣли, а другитѣ не
прѣдставляватъ за никого абсолютно никаква опасностъ.
Слѣдователно, за тѣхнитѣ прѣстѣпления отъ анархисти-
ченъ характеръ се слѣдва да бѣдатъ опростени. Въ гра-
довѣтъ и селата, отъ къдѣто произхождатъ тия дѣца, има
страшни тревоги. Случвали сѣмъ въ Стара-Загора из-
вѣстни прѣстѣпления — искали, напр. запалването на старо-
загорската гимназия — и сѣмъ искали това прѣстѣпление да
вмѣнятъ на тѣзи дѣца, обаче това се оказа невъзможно,
защото не се намѣриха никакви данни, които да свържатъ
тѣзи дѣяния съ дѣлата на тѣзи ученици и ученички. Ето
защо ще бѣде справедливо, ако тѣ се амнистиратъ и се
тури край на мъченията на тия дѣца, момчета и момиче-
та. Азъ направихъ това прѣдложение и ще моля да го
гласувате, както е редактирано.

Второ, азъ ще моля въ буква з — военното прѣдате-
лство — да бѣде вмѣкнатъ и чл. 224. Този членъ засѣга воен-
ното прѣдатеелство. Г. г. народни прѣдставители! Амнисти-
ра се прѣдатеелство, извършено отъ граждански лица. Чл. 224
отъ военно-наказателния законъ засѣга прѣдатеелства, из-
вършени отъ военни служаци. Сѣщитѣ елементи, сѣщиятъ
прѣстѣпенъ съставъ съществува и въ единия, и въ другия
случай. Ако се амнистира единото, защо да не се амнисти-
ра и другото? Ако азъ особено настоявамъ да се включи въ
амнистията и чл. 224, то е затова, защото по своята общ-
ностъ и широта тоя членъ може да бѣде много разтег-
натъ. Въ него фактически ще бѣдатъ вмѣкнати прѣстѣп-
ления, които нѣматъ нищо общо съ прѣдатеелството и фак-
тически е така. За да се тури край на възможни злоупотре-
блѣния, азъ ще моля чл. 224 да бѣде вмѣкнатъ въ за-
конопроекта за амнистията.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата
г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Има
нѣколко души, които сѣмъ осждени отъ военно-полевия сѣдъ,

като бивши офицери, за дѣяния, извършени прѣз миналата междусъюзнишка война, прѣз 1913 г. Тѣ сж, доколкото ми се простиратъ свѣдѣнията, само трима души. Тѣ сж били лишени отъ права и сж били изключени съ закона за амнистията като подбудители. Амнистията, която гласувахме тогава, не се приложи по отношение на тѣхъ. Впослѣдствие, обаче, когато бидоха осждени като подбудители на смъртъ, тогава държавниятъ глава не потвърдилъ присждата и ги веднага помилвалъ. Тѣ сж оттогава досега помилвани, обаче сж лишени отъ права. Тѣхнитѣ дѣяния сж като дѣяния, извършени срѣщу неприятеля — прѣдали се на неприятеля — и осждени като подбудители за дѣйствиа по чл. 160 отъ военно-наказателния законъ. Това е бѣлоградчишкиятъ войнишки бунтъ, както знаете, по отношение на ромънитѣ, дѣто войскитѣ се прѣдадоха, като считаха, че правятъ едно добро дѣло и не се прѣдаватъ на единъ истински неприятелъ, а на хора, които влизатъ въ България, за да възстановятъ мира. Ето защо, като се свърши тази общоевропейска война, когато даваме тази амнистия, справедливо е, човѣшко е тѣзи хора да бждатъ възстановени въ правата си, защото на тѣхъ всичко е дадено, освѣнъ това, че тѣ нѣматъ граждански и политически права. Затова ще ми позволите да направя слѣдното прѣдложение, съ което сж съгласни всички групи, които сж дали своитѣ прѣдставители при подписване първоначалното прѣдложение, значи всички вносители на прѣдложението, което сега ще гласуваме на второ четене, сж дали съгласието си да се амнистиратъ и тѣзи хора въ тази допълнителна частъ, да имъ се възстановятъ правата, защото по другъ начинъ не може. Моето прѣдложение, което го правя като единъ човѣкъ, на когото е възможно да направи това прѣдложение, е слѣдното: Забѣлжка 5 — може-би на трето четене тази забѣлжка да стане четвърта, но за да не стане грѣшка, азъ нумерирамъ тази забѣлжка като пета, тя гласи: „За дѣянията, извършени прѣз 1913 г., амнистиратъ се и онѣзи военносуджаци, които, не засѣгнати съ закона за амнистията отъ 1914 г., сж осждени по статии 180, 10, 16, 17 и 101 отъ военно-наказателния законъ“. Това е само едно допълнение къмъ новата амнистия, което не е нищо друго, освѣнъ едно справедливо допълнение къмъ старата наша амнистия, приета отъ Народното събрание.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Трѣбва да констатирамъ съ задоволствие, че слѣдъ горещитѣ дебати при първото четене на прѣдложението за амнистия, дебати, които таряха цѣла недѣля, въ комисията, дѣто се разгледа сжщото това прѣдложение, дебатитѣ бѣха много по-обективни, много по-спокойни и дадоха твърдъ задоволителенъ резултатъ. Въ комисията можа да се констатира, че прѣдложението се възприема въ неговитѣ главни черти почти изцѣло, съ малки и незначителни споредъ менъ за дадения моментъ измѣнения. Нѣколко члена, по които се предвиждаха за амнистиране известни дѣяния, бѣха изхвърлени съ едно голѣмо болшинство въ комисията, близко почти до единодушие; други бѣха въведени пакъ сжщо така почти съ единодушие. И по този начинъ въ комисията, дѣто всички партии бѣха прѣдставени и, въ особености, ония господа, ония партии, които бѣха най-много настроени противъ първоначалното прѣдложение за амнистия, се съгласиха да дойдатъ до едно заключение, което задоволявае всички. И азъ мога да заявя тукъ, както заявяхъ това и въ комисията, че тѣхното дѣло, тѣй привършено, въ общи черти е дѣло патриотично, дѣло, което отговаря на нуждитѣ на врѣмето и на онѣзи цѣли, които и правителството си поставяше въ своята програма, която ви прочете, и които вносителитѣ на прѣдложението имаха прѣдъ видъ. Едно изключение има само, което трѣбва да констатирамъ, което заявихъ прѣдъ комисията и което ще повторя прѣдъ васъ. То е прѣдложението, което се прие съ болшинство на 7 гласа противъ 5, вписване една забѣлжка въ първия отдѣлъ на прѣстѣпленията по общия наказателенъ законъ, които се амнистиратъ. Тази забѣлжка се възприе само отъ седемъ души, които присѣствуваха въ комисията, противъ петъ, които бѣха на друго мнѣние. Както виждате, разногласието се сведе единствено къмъ тази забѣлжка. Азъ ще моля Народното събрание да може сега съ своя вотъ да установи ако не единодушие, то едно голѣмо болшинство и по този прѣдметъ, за да може нашето рѣшение за амнистията да бжде пълно и грѣшкитѣ, прѣстѣпленията, злодѣянията, тѣжното недавно минало на България да могатъ да се забравятъ отъ всинца ни. По начина, по който ние ще се отнесемъ при гласуването на тази амнистия, г. г. народни прѣдставители, ще се отнесатъ и избирате-

литѣ ни, и гласуваниятъ законъ дѣйствително ще произведе тогава онова умиротворение, което се цѣли съ него.

С. Дойчиновъ: Не вѣрвайте.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Разумѣва се, че умиротворение общо, което да изцѣри всички болки, всички страдания, да направи общо задоволствие, никой не мисли. Такова нѣщо не може да се достигне нито съ единъ законъ, нито съ два, нито съ петъ; но ние говоримъ за едно умиротворение на известна категория лица, ние правимъ една крачка къмъ общото умиротворение. Това не ни прѣчи да направимъ и други два, три, четири закони за умиротворение въ други отношения. Умиротворение ще има тогава, когато се разрѣши окончателно и по единъ задоволителенъ начинъ въпросътъ за нашата прѣхрана, когато се осжществятъ нашитѣ идеали, които имаме за бждашето на България, когато се отстранятъ окончателно опасноститѣ за нашето настояще и т. н. Далечъ никой не мисли, когато говори за умиротворение, че то трѣбва да се свържи непрѣмѣнно съ едно такова прѣдложение, каквото е нашиятъ законъ за амнистията или другъ нѣкой, който да унищожи всички болки и да направи всички хора спокойни и щастливи, но, че ще настѣпи едно успокоение много значително въ духоветѣ на страната, всрѣдъ народа, съ това прѣдложение за амнистията. Ако то бжде гласувано тѣй, както правителството желае, както азъ сега ви моля, безспорно е, че има такова успокоение, а отъ това ще спечелятъ всички, г-да. Никоя партия нѣма да спечели и никоя партия отъ този резултатъ не трѣбва да търси печалби за себе си, но нека всѣки потърси и намѣри печалби за България, за нейното спокойствие, за нейното настояще и за нейното добро бждаше. Прочее, азъ заявявамъ, че приемамъ рѣшенията на комисията, изложени тѣй, както се докладваха отъ докладчика г. Стефанъ Петковъ, съ едно изключение, че искамъ, моля, настоявамъ прѣдъ Народното събрание, тази забѣлжка да се отмахне по слѣдующитѣ съображения. Поставена въ края на първата частъ по прѣстѣпленията отъ общонаказателния законъ, забѣлжката гласи, че се изключватъ отъ амнистията, не се амнистиратъ „подбудителитѣ по прѣстѣпленията, прѣдвидени въ точки а и б“. Какви сж тѣзи прѣстѣпления, подбудителитѣ на които се изключватъ отъ амнистията — която иначе по отношение на всички други прѣстѣпления, политически, граждански и войнишки, е широка; тя е една отъ най-широкитѣ амнистии, които се гласуватъ въ туй Събрание подиръ една отъ най-страшнитѣ войни, които България е прѣкарала, каквато война не е могла даже да си прѣдстави, че ще бжде тая, въ която ние влѣзохме въ 1915 г. — широка, казвамъ, въ всѣко отношение, тя се стѣснява, прави се едно изключение отъ нея, което, колкото е по-малко, колкото е, тѣй да се каже, по-усамотено, толкозъ повече бие и изпква въ очи, подчертава волята, мисълта, желанията на народното прѣдствителство: то е, че се изключватъ подбудителитѣ за измѣна и прѣдателство. Това е.

П. Даскаловъ: Значи, дребенъ въпросъ!

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Народното събрание иска тѣзи подбудители да се накажатъ.

П. Даскаловъ: Разбира се.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Но когато говоримъ малко по-конкретно, да видимъ преди всичко какъвъ е практическиятъ резултатъ отъ такова едно гласуване на Народното събрание. Измѣната, по нашия наказателенъ законъ, съдържа въ себе си всички прѣстѣпления, които иматъ за цѣлъ измѣняването на държавния строй или посѣгането противъ членоветѣ отъ царския домъ. Това е измѣната. Прѣдателството знаете въ какво се състои; то се съдържа тоже въ нѣколко статии въ наказателния законъ — нѣма да ви чета. Сега вие казвате, че ние прощаваме, считаме, че се обематъ отъ амнистията всички онѣзи, които сж вършили прѣдателство, които сж вършили измѣна, колкото и голѣмо да бжде тѣхното число, и, постѣпвайки така, не считаме, че това прѣдставлява нѣкаква опасностъ за държавния строй, ние мислимъ, че това нѣма да поврѣди нито на престижа на правосъдието, нито на спокойствието на страната, че това е едно право, едно патриотично, едно цѣлестобразно срѣдство, което вие гласувате единодушно. Но вие искате да изключите само подбудителитѣ на тѣзи дѣяния. Е добръ, колко сж тѣзи подбудители?

С. Дойчиновъ: Колкото и да сж.

Министър-председател Т. Теодоров: Моля Ви, не дигайте ми отговори на въпроса, аз ще си отговоря сам — когато аз поставям въпроси, аз ги поставям за себе си.

П. Даскалов: Да, ама тогава и ние ще искаме да говорим по този въпрос.

Министър-председател Т. Теодоров: Аз имам пълно право да се произнеса, да кажа, какъв е възгледът на правителството по рршенията на комисията, въ особености, когато има едно разногласие там и когато въпросът е бил рршен съ едно такова болшинство, каквото е случаят — един глас минава отъ другата страна и изменява резултата — за да пррдупррдя Народното събрание да не направи една грршка, въ всрки случай, да го освртия, а то е суверенно да вземе окончателното свое рршение, разумрва се, като изслуша и правителството. За мене е ясно, както е ясно за всрчки ви, че съ това изключение не се гони црлята да се пррслрждват подбудителит, напр., за отстрлението или брбането — както щете — което е станало на фронта при Добро-поле; не е то, защото това пррстжпление се визира отъ военнонаказателния закон, а към амнистията по този закон нрма такава забрлржка; чррз тази забрлржка биха се изключили само подбудителит въ трй наречената Радомирска, Владайска случка или на бунта, който стана около Княжево. Г. г. народни пррдрставители! Аз и миналия път имах случая да ви забрлржа, че въ днешно врме изслрждванията, които сж направени въ продължение на нрколко мрсеца отъ нрколцина сждбни слрдователи, които сж натоварени съ тази задача, сж докарали до този резултат: да се обвиняват само 14 лица, всрчитр други сж изоставени, и отъ тия 14 лица — не гарантирам, защото не съм изучавал, нито мога да изуча дрлото, зная това само отъ едно авторитетно мрсто, отъ един сигурен източник, че лицата сж 14 — само 1 — 2 или 3 могат да фигурират като подбудители, а останалит сж фигурират като физически дрйци, които сж заловени на мрстото, че сж дрйствували, че сж вррили бунта. Слрдователно, не е никак за чудене, че съ тази забрлржка, която се предлага тук, и отъ тия 14 души, може би, по-голрмата част не ще брде засегната, защото сждилищата, които ще се занимават съ прилагането на закона за амнистията, ще признайт, че тр не сж били подбудители, а дрйци, въ каквото случай црлята тази забрлржка ще има смисъл на изключение, направено лично само за 3—4 лица. Ако ли военнорсждбнит власти помислят, че тр сега потрърва ще има да тррсят кои сж били подбудителит, очевидно е, че, при едно лошо трлкувание на закона за амнистията, тр могат да разпрострят своето пррслрждане и до още много лица, които да считат, по една или друга причина, като подбудители. Въ такъв случай отъ 3, 4 или 5 лица, които забрлржката въ настоящия момент визира, при едно лошо приложение, казвам, на тази амнистия, може да излрзат 100—200—300 и повече хора, защото общото число на участвуващит въ бунта брше повече отъ 5—6 хиляди хора.

Г. г. народни пррдрставители! Въ такива важни и сждбнорсни моменти, каквито пррживяваме днес, при вземането на такава едно рршение за такава една широка амнистия, да се спре Народното събрание и умаловажи своя акт политически и на всеорощение съ подчертаването, съ посочването за наказание, за пррслрждане само на нрколко отдрлни лица, аз мисля, че би се унижил пррстижът на това Народно събрание.

Д-р И. Фаденхехт: Браво! Вррно.

Министър-председател Т. Теодоров: Амнистия не се прави за лица, г. г. народни пррдрставители, нито изключение се правят за лица; амнистия се прави за дрйния. И ако вие мислите, че има сериозни основания, както всрчки мислят, за да забравим това дрло на бунт, защото е неврможно то да се повтори, защото отъ неговото повторение нрма никаква опасност въ настояще врме и защото интереси сжпи на България, нейното спокойствие втрршо и нейният политически кредит отвн изискват да покажем и на себе си и на външния сврт, че въ България редът е трврд и закррпнал, че бунтове не сж пррдяости, че републикански движения не сжществуваат, . . .

Нркой отъ либералнит групи: Не е вррно!

Министър-председател Т. Теодоров: . . . че тоя народ е въ състояние да се управлява спокойно, вие не тррбва да правите никакво изключение.

П. Даскалов: Това не е никакво доказателство за туй, което говорите.

Министър-председател Т. Теодоров: Тази е моята мисъл, тази е и моята молба.

Г. г. народни пррдрставители! Когато правителството ви прочете тук своята програма, аз имах честта отъ негово име да ви кажа, че ще се внесе тук една амнистия, която правителството счита необходима за всрчки политически и войнишки пррстжпления. Въ числото на войнишкит пррстжпления ние тррбваше да направим разбр: нркои останаха настрана, както останаха и повечето отъ дрйнията на офицерит, които не сж войнишки пррстжпления и спрмо които отговорността е по-голрма, защото трхното положение е сврсм друго, не е като положението на войника, и трхното положение може лесно да се пррбвни отъ един военен сжд. Там ние можехме да направим различие. Но когато се касае за политически пррстжпления, кабинетът, отъ името на който аз имах честта да се обррна към Народното събрание, не може да разбере такава едно дребнаво, отъ личен характер изключение. Той иска амнистия за всрчки политически пррстжпления (Ржкоплрскане отъ групит на блока), той иска забравяне на политическит пррстжпници вече, той иска да пррстане у нас дрлението на пррдратели и патриоти, на хора вррни на отечеството си и на хора, които сж му изменили.

П. Даскалов: Докогато има пррдратели, нрма да пррстане туй дрление.

Министър-председател Т. Теодоров: Ние не искаме съ един вот на Народното събрание да се посочат още въ България нркои лица, че тр били пррдратели и че ние още ги считаме за такива и че искаме нашит сждилища да ги осждят като такива. Не, това дрло е недостойно за нас, недостойно е и за вас, недобро е за црлята, която гоним. Аз апелирам към всрчки партии да си спомнят, че въ миналото ние сме правили амнистии изобрзо за всрчки пррстжпления политически, без изключение, без да посочваме даже личности.

П. Даскалов: Ама слрдь 10—15 години.

Министър-председател Т. Теодоров: Въ един момент само въ историята на България има направено изключение, при сврвршено други, тржни обстоятелства, когато опасността за България отъ повторението на тия бунтове още не е била пррминала. Е добрт, днес правителството, което има най-голрм интерес да пази реда и спокойствието въ страната, което има длржност да пррдротвратява каквито и да било врвозможи бунтове, правителството ви казва, че тази опасност не сжществува, че то гарантира за реда и спокойствието и слрдь амнистията повече, отколкото пррди амнистията, и че България отъ тук натрй ще вррви към успокоение, към затврдяване на нейния втрршен ред, а не към разслабване съ дрла отъ този род, каквито вие пррдрлагате. И аз декларирам, че правителството нрма да може да се натовари по-нататък съ грижата за управлението, ако Народното събрание въ болшинството си не сподрлр с него тия честни и безкористни подбуждения, които го карат да иска да се забравят чисто политическит пррстжпници въ България, отъ каквито партии да сж тр, да иска за трх обща амнистия. (Ржкоплрскане отъ групит на блока) И аз апелирам не към партиит, не към програмит на тия партии, аз апелирам към сррдцата ви, към патриотизма ви, към ума ви, апелирам към многото добри брлгари, които има тук и които съставляват голрмото болшинство — трзи добри брлгари да отхврлят туй изключение и дадат една амнистия обща за всрчки тия пррстжпници. Оттук натрй, или отъ 1 декември нататък, който изврши пррстжпление, то е друго. Но сега да турим точка на едно страшно минало и да си не правим никакви фантазии.

Г-да! Това е по забрлржката.

Има още една забрлржка, която се прочете отъ г. Гиргинова. Тя не е приемена отъ комисията и не е дискутирана там. Тя се касае за трима хора, както се разбра отъ неговото изложение. Трзи трима хора сж били изключени тоже като подбудители въ минало врме и, като сж били изключени, защото Народното събрание не им е дало амнистия, били сж осждени. Осждени сж били, обаче дрржавният глава не е намррил за врможно да приложи всрчката строгост на закона и им е намалил наказанието, а слрдь като стояли нрколко врме въ затвора, настанало такава положение, че ги е помилвал. И трзи хора сж днеска на свобода. Виждате, че тия пррдратели не сж били даже осждени, трй както би могло да се мисли при изключението, което е било направено, виждате, че слрдь нрколко врме лежане въ затвора административната власт, която е най-много заинтересована, пак ще повторя, да пррбвнява, кога дрржавата се намира повече или по-малко въ опас-

ност и отъ какво се намира въ опасност, — понеже не сж отдѣлнитѣ партии отъ опозицията или отдѣлнитѣ лица, които могатъ по-добрь да схващатъ туй положение, а правителството е, което най-добрь го схваща — то дошло до съзнание, че тия хора трѣбва да се прѣдставятъ на помилване отъ държавния глава, и туй, което се е отказало Народното събрание да го извърши, направилъ го е за негова смѣтка и вмѣсто него държавниятъ глава. И така, днесъ тия лица, ако бждатъ изключени, т. е. ако ние гласуваме амнистия за всички политически прѣстѣпници и оставимъ тѣхъ вънъ отъ амнистията, ще издѣе, че и тѣ оставатъ едни хора, които нѣкога сж били изключени и онеправдани, както биха останали изключени и онеправдани и тѣзи, въ полза на които днесъ говоря. Заради това, приемерте и това прѣдложение за тѣхното амнистиране. Всички останали прѣдложения, понеже сж отхвърлени отъ комисията и, споредъ мене, сж отхвърлени съ право, азъ моля да не се приематъ и да остане само туй, което почти единодушно бѣ прието въ комисията отъ прѣдставителитѣ на всички партии.

И въ това число да се отхвърли и прѣдложението на г. Петкова, което говори за прѣстѣпления по прѣхраната. Въпросътъ за прѣхраната е съвсѣмъ отдѣленъ. Когато биха настанали врѣмена, че ние да нѣмаме нужда да се хранимъ чрѣзъ купони, да нѣмаме нужда отъ никаква Дирекция за стопански грижи и да започнемъ сами да си намѣрваме и да си купуваме хлѣба, месото и другитѣ продукти, безъ да сме поставени въ тия икономически окови, въ които и днесъ още продължава да бжде окованъ нашиятъ общественъ и частенъ животъ, тогава, нѣма съмнѣние, че ще дойде врѣме да помислимъ и за всички онѣзи, които, поставени въ такива голѣми мѣжнотии и лишения, сж се провинили по единъ или другъ начинъ. Не трѣбва, обаче, да бързаме и да опрощаваме и тѣзи прѣстѣпления тогазъ, когато тѣ още се вършатъ и продължаватъ да се вършатъ по сжщитѣ причини, по които сж били вършени. То е единъ принципъ, за който азъ говорихъ по-рано по другъ поводъ тукъ прѣдъ васъ и който принципъ винаги се има прѣдъ видъ при гласуване на амнистията. Така че и това прѣдложение не трѣбва да се приема и не може даже да се обсъжда тукъ на трето четене.

Свършвамъ, г. г. народни прѣдставители. Днескашното заседание ще бжде историческо. Вашиятъ вотъ е отъ естество да създаде въ страната едно голѣмо умиротворение или да остави да буши още огнѣтъ на раздора, огнѣтъ на взаимнитѣ страсти и гонения и огнѣтъ на отмѣщениата. Азъ ви моля да извършите длжността си тѣй, както интереситѣ на отечеството го изискватъ, и при условия, при които ние тукъ можемъ само да поемемъ отговорностъ да водимъ по-нататѣкъ България да се приема и не може да се обсъжда тукъ на трето четене.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ще се гласува. Моля внимание, за да не стане нѣкое разбрѣкване на понятията. Най-напрѣдъ прѣдложението на г. Гиргинова.

Нѣкой отъ либералитѣ: Прѣдложението на Цанкова най-напрѣдъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се! Азъ стана 5 години работа тукъ и зная, какъ да прѣдложа. (Чете) „Забѣлѣжка 5. За дѣянията, извършени прѣзъ 1913 г., амнистиратъ се и онѣзи военнослужащи, които, незасегнати съ закона за амнистията отъ 1914 г., сж осждени по ст. ст. 160, 10, 16, 17 и 101 отъ военно-наказателния законъ“. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се приеме прѣдложението на г. Гиргинова, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Занковъ, което казва: (Чете) „Забѣлѣжка 3 се измѣнява: Отъ настоящата амнистия не се ползватъ въ никакъвъ случай министритѣ, депутатитѣ, генералитѣ и офицеритѣ, участву-

вали срѣщу България съ оружие, не се ползватъ сжщо и лицата, които сж дѣйствували съ користолюбива цѣль“.

А. Цанковъ: Това не е Занково прѣдложение.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Азъ защо говоря да слушате? — Които приематъ прѣдложението на г. Занкова, моля, да си вдигнатъ ржката. Меншинство.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Коларовъ, което казва така: (Чете) „Първо, въ часть III, буква з, да се прибави и чл. 224; второ, амнистиратъ се дѣянията...“

В. Коларовъ: Поотдѣлно трѣбва да се гласува.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: „... по закона за допълнение на наказателния законъ отъ 25 февруарий 1909 г., чл. 1 до чл. 5“.

В. Коларовъ: Моля Ви се. Първо да се гласува първата часть отъ прѣдложението: „Да се прибави къмъ часть III, буква з и чл. 224“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Тукъ се казва: (Чете) „Първо, да се прибави къмъ часть III, буква з, и чл. 224; второ...“

В. Коларовъ: Поотдѣлно гласувайте.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Добрь. — Които приематъ това прѣдложение на г. Коларова, моля, да си вдигнатъ ржката. Меншинство.

(Чете) „Второ, амнистиратъ се дѣянията по закона за допълнение на наказателния законъ отъ 25 февруарий 1909 г., чл. 1 до чл. 5“. Които приематъ това прѣдложение на г. Коларова, моля, да си вдигнатъ ржката. Меншинство.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Стефанъ Петковъ, въ което казва: (Чете) „Къмъ закона за амнистията да се прибави пунктъ 4. Всички прѣстѣпления и нарушения по закона за стопански грижи и обществена прѣдвидливостъ, извършени безъ користъ или по мотиви за задоволяване своитѣ или сѣмейни нужди, се амнистиратъ“.

Които приематъ това прѣдложение на г. Петкова, моля, да си вдигнатъ ржката. Меншинство.

Слѣдва прѣдложението на докладчика на меншеството отъ комисията, г. Цанковъ, за изхвърляне на забѣлѣжката, която казва: (Чете) „Подбудителитѣ въ извършване дѣяния по точки а и б, показани по-горѣ, не се амнистиратъ“.

Които сж съгласни съ прѣдложението на г. Цанкова, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство. (Ржкоплѣскане отъ групитѣ на блока)

Отъ дѣсницата: Меншинство.

П. Пешевъ: Моля да се прѣброятъ колко сж „за“ и колко сж „противъ“.

Квесторъ Х. Бояджиевъ: Г-да! 79 на 101.

Нѣкой отъ дѣсницата: Искаме поименно гласуване.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Отъ тази страна сж 79, а отъ другата — 101. Обявявамъ болшинство. (Голѣма глъчка)

Които приематъ членъ единственъ, както се прочете отъ г. докладчика, безъ забѣлѣжката, както е прѣдложението на г. Цанкова, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство. (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ групитѣ на блока)

Слѣдующето заседание ще бжде утрѣ слѣдъ обѣдъ, съ дневенъ редъ: трето четене на приетитѣ днесъ на първо и второ четене законопроекти.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 6 ч. вечеръта)

Подпрѣдседателъ: **Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ**

Секретаръ: **Д-ръ Д. ДИМИТРОВЪ**

Началникъ на Стенографското бюро: **ТР. ДИМИТРОВЪ**